

NARODNI
DOM
MARIBOR

KONCERTNA
POSLOVALNICA

Orkestrski cikel 2018/2019

3. abonmajski koncert

Velika dvorana SNG Maribor, 12. januar 2019 ob 19.30

ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE

MICHAEL WENDEBERG, dirigent

RINNAT MORIAH, sopran

JEAN-FRÉDÉRIC NEUBURGER, klavir

Solisti Slovenske filharmonije

V sodelovanju s SNG Maribor.

SPORED

Vito Žuraj (1979)

Alavò

***

Richard Strauss (1864–1949)

Junakovo življenje, op. 40

- Junak – Junakovi nasprotniki – Junakova sopotnica
- Junakovo bojišče – Junakovo delo v obdobju miru
- Junakov beg pred svetom in njegova dopolnitev

V prvem delu koncerta – ta je hkrati uvodni dogodek v novi festival Slovenske filharmonije *V novo leto z novo glasbo* – bo prvič pri nas zazvenela skladba *Alavò Vito Žuraja* (1979), ki sodi med najprepoznavnejše slovenske skladatelje zadnjega desetletja. Študij kompozicije in glasbene teorije je končal leta 2002 v razredu Marka Mihevca na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Instrumentalno in elektroakustično kompozicijo je nato študiral pri Lotharju Voigtländerju na Visoki šoli za glasbo v Dresdnu in pri Wolfgangu Rihmu na Visoki šoli za glasbo v Karlsruheju, kjer je zaključil tudi študij glasbene informatike. Od leta 2007 honorarno poučuje instrumentacijo in notacijo na Visoki šoli za glasbo v Karlsruheju, od leta 2016 pa deluje kot docent za področje kompozicije in glasbene teorije na Akademiji za glasbo v Ljubljani.

Žurajeve skladbe so bile izvedene na nekaterih najpomembnejših mednarodnih glasbenih festivalih doma in v tujini, kot so Salzburški festival, Manifeste v Parizu, Varšavska jesen, Ultraschall Berlin, Gaudeamus v Utrechtu, Musikprotokoll v Gradcu, Festival Slowind. Njegova dela izvajajo številni priznani glasbeni ansambli, med njimi Newyorški filharmoniki, Dunajski in Stuttgartski radijski simfonični orkester, Klangforum Wien, Ensemble Intercontemporain, Komorni zbor RIAS.

Med bolj odmevnimi skladateljevimi dosežki v zadnjih nekaj letih bi veljalo izpostaviti skladbo *Changeover* za solistične instrumentalne skupine in orkester, za katero je leta 2013 prejel prvo nagrado mesta Stuttgart,

skladbo *i-Formation* za dva orkestra in dva dirigenta, napisano posebej za slavnostni koncert ob 30. obletnici odprtja Kölnske filharmonije, ter izvedbe koncerta za rog in orkester *Hawk-eye* (ki ga je leta 2014 naročila Slovenska filharmonija) v sklopu abonmajskih koncertov v Koncertni hiši Berlin in s Simfoničnim orkestrom BBC v Glasgowu. Prav tako velja omeniti še dva lastna skladateljska portretna koncerta: v otvoritveni sezoni 2016/17 v novi hamburški Filharmoniji na Labi (Elbphilharmonie) v izvedbi Ensemble Modern pod skladateljevo taktirko, aprila lani pa v Kraljevi festivalni dvorani v Londonu v izvedbi Orkestra Philharmonia iz Londona in sopranistke Nike Gorič. Sicer pa številni Žurajevi skladateljski uspehi v tujini niso ostali neopaženi doma. Tako je leta 2015 za »kakovosten in odmeven glasbeni opus« prejel nagrado Prešernovega sklada.

Leto dni kasneje je doživel enega izmed vrhuncev svoje kariere, saj je prejel prestižno skladateljsko nagrado Claudia Abbada, ki jo podeljuje Karajanova akademija Berlinskih filharmonikov. Za to priložnost je Žuraj napisal skladbo *Alavò* za sopran in klavir solo ter komorni orkester, ki je praižvedbo doživela 5. novembra 2017 v Berlinu. Skladbo je zasnoval poleti 2017 v Rimu in Positanu, zaključil pa v domovini. Pri tem je v njeni prvotni zasnovi upošteval prostorske predispozicije dvorane za komorno glasbo Berlinske filharmonije. Tako so bili ob njeni praižvedbi glasbeniki razporejeni v šest skupin po vsej dvorani. Osrednji vlogi pripadata dvema solistoma: sopranistki in pianistu; slednji se na odru izmenjuje med standardnim in prepariranim klavirjem.

Pri omenjeni berlinski praižvedbi so sodelovali izraelska sopranistka Rinnat Moriah, francoski pianist Jean-Frédéric Neuberger (oba bosta nastopila tudi tokrat) in člani Karajanove akademije Berlinskih filharmonikov pod dirigentskim vodstvom Stanleya Doddsa. Skladba je doživela ponovitve 7. novembra 2017 v Pariški filharmoniji in 26. novembra 2017 na Luzernskem festivalu. Tokratni koncert bo hkrati tudi praižvedba revidirane verzije dela, ki je nekoliko daljša od berlinske različice, skladba pa bo prvič izvedena v postavitvi ansambla izključno na odru.

Delo je, kot zapiše skladatelj, *hommage* dirigentu Claudiu Abbadu, ki je med letoma 1989 in 2002 vodil Berlinske filharmonike. Skladatelj in libretist sta besedilo zasnovala na motivih stare sicilijanske pravljice *Bistra Sapia* (*Sapia la sapiente* – poznamo jo tudi kot pravljico o Katarini Modri) po besedah pripovedovalke Agatuzze Messia (kot vzgojiteljica naj bi jo otrokom večkrat pripovedovala tudi Abbadova mati, po rodu iz Palerma). Pravljica govori o nadvse iznajdljivi in bistri deklci Sapii, ki v rani mladosti izgubi mater in neutolažljivo žaluje. Tako je žalovanje eden od osrednjih motivov dela. Libretist Patrick Hahn je dogajanje preslikal v svet sanj, kar izkazuje tudi naslov skladbe *Alavò* (»zaspil detek«), povzet po sicilijanski uspavanki, odvija pa se na štirih ravneh sanj – budnost, sanje, sanje v sanjah in podzavest –, ki se v delu nenehno prepletajo. V stanju budnosti Sapia žaluje za umrlo materjo. Ko zaspil, sanja o šoli, poroki s svojim izbrancem, princem Carluciom, in potovanju za njim. Ko spet zaspil in do-

življa sanje v sanjah, se znajde zaprta v ječi, od koder ne najde izhoda. Ko od izmučenosti ponovno zaspi in se pogrezne v podzavest, se sreča s preminulo materjo, ki ji poje sicilijansko uspavanko.

Libretist ob tem zapiše: »Občutkom globoke žalosti in samote sledijo izbruhi veselja malodane podeželskega značaja. Na drugi strani se pravljичne pripovedi hitro prelevijo v trenutke nočnih mor. A katera od ravni zavesti je prava? Ali princ, ki ga opisuje pripovedovalka, v resnici obstaja? Ali pa gre le za fikcijo travmatizirane duše? Je lirični jaz res ujet in osamljen ali pa je ječa svoje duše, iz katere ne more pobegniti?«

Skladatelj je zahtevni sopranski part, upoštevajoč različne ravni časa in zavesti štirih nivojev sanj, uglasbil na štiri različne načine. Za stanje budnosti je značilno zlogovano petje v nemškem jeziku, sanje ponazarja živahen preplet italijanske in nemške poezije, na tretjem nivoju – sanje v sanjah – protagonistka razrešuje nekatera najbolj pereča bivanjska vprašanja ter se ob tem fizično in mentalno vse bolj razkrajja, kar ponazarja sprechgesang oz. govorjeno petje v počasnem glissandu, nazadnje pa se znajde še v stanju podzavesti, za katero so značilne parafraze omenjene sicilijanske uspavanke. Le-te se zdijo kot prisposoba za neusahljivo hrepenenje po materinem objemu.

Enega izmed začetnih viškov skladbe, ki je vsebinsko razdeljena na petnajst krajših odsekov, predstavlja sopranski vzklík »Mati« (na e3) v drugem delu. Tudi sicer

je ekspresija vseskozi v ospredju dela, zanj je skladno s pomenskimi odtenki značilno redčenje in zgoščevanje ritmičnih in harmonskih struktur med posameznimi instrumentalnimi skupinami. Slednje v trinajstem odseku šepetaje izgovarjajo »Alavò«, sledi prehod na še zadnji nivo sanj (podzavest). Zvonjenje naznani postopen dvig h glasbeno-pomenskemu višku skladbe ob besedah princa Carluccia Sapii: »Questo e lo schiaffo che mi dovevi dare!« (»To je zaušnica, ki si mi jo morala dati!«) Usodnost neizpolnjenega hrepenenja nato ponazori še z zadnjim fff ‚vzklikom‘ vsega orkestra, ki je, kot pove skladatelj, parafraza zaključka torza zadnjega stavka Mahlerjeve *Desete simfonije* (v njem Mahler zapiše znamenite besede: »Für dich leben! Für dich sterben! Almschi!« oz. »Zate živeti! Zate umreti! Almschi!«).

Richard Strauss (1864–1949) je bil kot dirigent in skladatelj v Nemčiji osrednja glasbena osebnost po Wagnerju in velja v marsikaterem oziru za nekakšnega epigona tega mojstra glasbene drame. Vseeno pa so Straussovi mladostni glasbeni impulzi po večini izhajali iz stroge tradicije Schumannove in Mendelssohnove glasbe. Šele po letu 1885, ko se je srečal z violinistom in skladateljem Alexandrom Ritterjem – ta mu je približal glasbo Richarda Wagnerja in ga odvrnil od konservativnega mladostnega nazora –, je začel Strauss iskati nov izraz. Prebiranje del bayreuthskega mojstra je nepovrnljivo spremenilo Straussovo pojmovanje glasbe in posledično tudi kompozicijski slog, ki se

je iz mladostne abstraktne in h klasicizmu nagnjene glasbene govorice preusmeril v novoromantični slog.

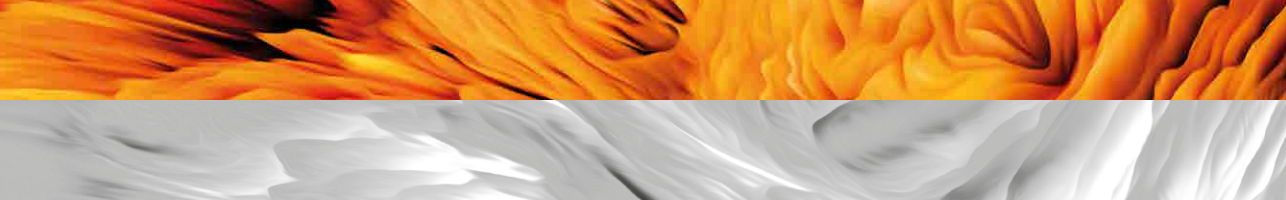
Poslej je Straussova glasbena poetika pretežno izhajala iz wagnerjanske kromatike in gosto orkestrirane simfonike, čeprav se njegov čut za formo vseeno bolj naslanja na tradicionalne modele, in ne toliko na princip neskončne melodije. V seriji simfoničnih pesnitev iz zadnjega desetletja 19. stoletja je dosegel orkestralno virtuoznost in premišljeno emocionalno glasbeno retoriko, ki ponazarja programsko različnost oz. vsebino predloženega besedila.

Prvo delo, ki je pokazalo novi vpliv, je bila simfonična fantazija *Iz Italije (Aus Italien)*, ki so jo na prvi izvedbi leta 1886 v Münchnu izžvižgali. Toda Strauss se ni dal spraviti s poti, ki si jo je začrtal. Prepričan o sebi in svojem umetniškem poslanstvu je leta 1888 napisal prvo simfonično pesnitev *Macbeth*. Od tega trenutka je genialni skladatelj napredoval z velikimi koraki. S svojimi simfoničnimi pesnitvami je postal viharno središče glasbenega sveta. Nekateri so ga imeli za preroški glas, drugi za ‚mazača‘. Tem so se Straussove pesnitve zdele razbite, brezciljne in hrupne. Neki kritik je *Tilla Eulenspiegla* označil kot »obsežno in bleščečo zmedo instrumentalnega kokodakanja o rečeh, ki jih ni primerno omenjati«. Brez konca so se kritiki porgljivo smejali Straussovemu realizmu, ker je v glasbeno govorico prenesel ovčje blejanje, konjski topot in ženski klepet na trgu. Celo nekateri skladateljski sodobniki so se posmehovali razširjenemu Strausso-

vemu orkestru in uporabi nenavadnih instrumentov, kot sta naprava za veter ali čuvajeva ropotulja. Toda komur je Straussova glasba postala bolj znana, jo je začel občudovati. Večkrat ko so jo poslušali, očitnejša je postajala njena resnična veličina. Leta 1898 je pri komaj 34 letih na idiličnem bavarskem podeželju zasnoval načrt za svojo že šesto pesnitev – *Junakovo življenje (Ein Heldenleben)*. Skladbo je dokončal v enem letu ter nato kot eden največjih mojstrov dirigentskega pulta svojega časa praižvedbo 3. marca 1899 v Frankfurtu dirigiral sam.

Delo zaznamujejo številni avtobiografski momenti. Tako je sprva obveljalo, da gre za Straussov odgovor na žaljive kritike. Vendar je skladba mnogo več kot le obračun s kritiko ali izraz skrajne individualistične umetnosti, pri kateri je vseskozi v ospredju avtorjev jaz. Gre predvsem za značilen dokument časa, v katerem s svojo opojnostjo odzvanja duh sočasnega *fin de siècle*. Da delo ni le veličasten potret skladatelja, potrjuje Straussovo pismo očetu, v katerem skladatelj med drugim zapiše: »Pljuvali so strup in žolč, ker so v grdo prikazanih godrnjačih in nasprotnikih prepoznali sebe, junak pa naj bi bil jaz, vendar to drži zgolj delno.« Zares redkokatero glasbeno delo je bilo po praižvedbi deležno tako negativnih kritik.

Čeprav gre za enostavno pesnitev, je skladatelj opremil posamezne dele z napisi, ki ponazarjajo programsko ozadje skladbe.

Prvi odsek ima podnaslov *Junak (Der Held)*. Je živahen in impulziven, kakor je skladatelj občutil samega sebe. Glavni protagonist je predstavljen z bleščečo prvo temo, ki odkriva njegovo odločnost, tri stranske glasbene misli pa ponazarjajo druge junakove značajske poteze.

Po izrazitem stopnjevanju Strauss skladbo pripelje do generalne pavze, ki ji sledijo krajše glasbene misli; te predstavljajo junakove nasprotnike (*Des Helden Widersacher*). To so kritiki, ki so mu s škodljivim pisanjem pogosto podtikali ovire, a jih kmalu premaga.

Krajši naslednji odsek (*Des Helden Gefährtin*) s pogostimi violinskimi soli slika junakovo sopotnico, tem pa sledi lirični ljubezenski duet. Od daleč ga prekinjajo junakovi nasprotniki, ki se vse bolj približujejo, dokler se med njimi ne vname boj.

Četrty odsek, *Junakovo bojišče (Des Helden Walstatt)*, zaznamuje nemirno razpoloženje odločilne bitke. Ob njenem koncu zazveni zmagoslavna junakova tema.

Po reprizi, v kateri Strauss motivično gradivo še enkrat ponovi v skrajšani obliki, nastopi del, ki ga je avtor imenoval *Junakovo delo v obdobju miru (Des Helden Friedenswerk)*; v njem uporabi številne citate iz svojih prejšnjih del in se s spretnim tkanjem motivov glasbeno predstavi v najboljši luči.

Ko v dogajanje zopet posežejo njegovi nasprotniki, se junak z družico umakne v samoto. Zaključni odsek se

tako imenuje *Junakov beg pred svetom in njegova dopolnitev (Des Helden Weltflucht und Vollendung)*; skladatelj se je med komponiranjem le-tega odpravil v samotno idilo, v svoj ljubljeni Garmisch-Partenkirchen, kjer je užival v naravi ter se ni zmenil za svet in njegove tegobe. Sledi liričen, čustven spev, ki ga le tu in tam prekinjajo spomini na nasprotnike. Sklepni del stavka tako zaznamuje opojna melodika, s katero Strauss spokojno sklene svojo avtobiografsko pesnitev. Ob koncu tako zazveni le še citat uvodnega motiva Zaratustre v trobentah, ki predstavlja junaka in njegovo veliko poslanstvo.

Jernej Weiss

Alavò

Patrick Hahn (1980), prevedel Martin Petrovčič*

Pevski prizor v štirih ravninah sanj (2017) ob uporabi sicilijanskih uspavank in motivov sicilijanske pravljice o Katarini Modri, kot jo je povedala pripovedovalka Agatuzza Messia

1

*A la vo',
figghia mia, figghia d'amari,
La naca ti cunzai supra lu mari.
Vo'e fa la vo'...*

2

Allein. Leer
Abgetrennt
Verlassen
Ohnmächtig

Eingeschlossen
im Haus wie
eine Katze die
ihre Nasenspitze
nicht herausstrecken
will
ich am Fenster
wie in Essig
eingelegt.

1

*A la vo',
figghia mia, figghia d'amari,
La naca ti cunzai supra lu mari.
Vo'e fa la vo'...*

2

Sam. Prazen
Odtrgan proč
Zapuščen
Nemočen

Ujet v hiši
prav kakor
kakšna mačka, ki
še konice nosa
noče ven
iz nje molít'
jaz na oknu
kot v kisu
vložen.

Seit sie tot ist ...
Seit sie tot ist.

Meine Tränen
fließen wie das Blut
einer frisch
geschnittenen Rebe
der Saft schmeckt bitter
ich am Fenster
die Flüssigkeit brennt.

Seit sie tot ist ...
Seit sie tot ist,
die Mutter.

Alles Leben
ausgewischt,
verloren,
Oleibig ...

3

Qui si racconta, Signori, che c'era una volta,
una figlia, ein Mädchen, das war so schlau,
dass beim Denken aus ihren Haarspitzen Funken schlugen.
Ihr Verstand war so scharf,
dass man damit Tomaten schneiden konnte.

Qui si racconta, Signori,
che questa figlia, dieses Mädchen hatte ein Haus,

Odkar je mrtva ...
Odkar je mrtva.

Moje solze
tečejo kot kri
sveže prav
narezane trte
in sok grenak je
jaz na oknu
tekočnost skeli.

Odkar je mrtva ...
Odkar je mrtva,
mati.

Vse življenje
iztrebljeno,
zgubljeno,
mršavo ...

3

Qui si racconta, Signori, che c'era una volta,
una figlia, deklíč, ki je bil tako pretkan,
da od misli iz lasnih konic se mu je isknilo.
Njen razum je bil tako oster,
da z njim lahko bi rezal paradižnik.

Qui si racconta, Signori,
che questa figlia, to dekle je imelo hišo,

in das alle kommen durften
die ihrem Oberstübchen ein Licht aufstecken wollten,
um ihren schweren Gedanken Flügel zu geben,
ihre Denkgrotten zu erhellen,
eine Karaffe Wissens zu schlürfen,
und schwere Denkübungen in eine Caprese zu verwandeln.

Qui si racconta, Signori,
dass dieses Mädchen keinen Unterschied machte,
wer zu ihr kommt,
ob arm oder reich,
chi primo viene, primo macina il grano.
Nur diese Währung zählt
für die kluge Sapia,
die so schlau war, wie sie schön:
wer faul ist oder träge,
der bekommt ihre zarte Hand hart zu fühlen.

E verò, Signori,
es ist wahr, dass sie keine Unterschiede machte,
denn als der Königssohn Carluccio
in ihren Unterricht kam
und ihr auf ihre Frage keine Antwort gab,
sondern ihr ein Kompliment machte,
da langte sie ihm eine, dass seine Wange brannte wie Feuer.

Qui si racconta, Signori,
so wie sie schlau war, so war sie schön.
So wie sie schön war, so war sie streng.

kamor vsi so smeli priti,
ki na podstrešje luč so želeli si nadeti,
da svojim težkim bi mislim krila s tem dali
in si jame misli osvetlili,
da bi karafo znanja izpili,
iz težkih vaj miselnih caprese naredili.

Qui si racconta, Signori,
da ni deklíč nobene delal razlike,
kdo pride k njej,
ubog al' bogat,
chi primo viene, primo macina il grano.
Le ta valuta
šteje za modro Sapio,
pretkano, kot lépo:
kdor trhel ali len je,
on trdó njeno nežno dlan bo občutil.

E verò, Signori,
to je res, da nobenih delala razlik ni,
ko je namreč kraljev sin Carluccio
prišel na njene ure
in ji na vprašanje ni odgovoril,
temveč je dal ji kompliment,
mu jo je prisolila, da ga je lice peklo kot ogenj.

Qui si racconta, Signori,
kakor pretkana, lepa tako.
Kot bila lepa, stroga tako.

4

Eine Stunde habe ich nicht
in die Welt mehr geschaut.
Stumm starrt sie mich daraus an.

Lichtinseln blenden,
die schwarze Gischt braust,
Möwen kreischen am Mückenbüffett.

Eingeschlossen die Träume
im Meer des Vergessens.

5

Qui si racconta, Signori,
dass der Königssohn Carluccio
nach dieser krachenden Ohrfeige
den Wunsch verspürte, Sapia zu heiraten.

»Mi voglio sposare! Voglio in Moglie Sapia la
Sapiente!«

Allein mit seiner Braut sagt er in der Hochzeitsnacht zu ihr:

»Sapia, ti ricordi di quel manrovescio che m'hai dato?
Ti sei pentita?« –

»Pentita? Se volete, ve ne do un altro!« –

»Come? Non sei pentita?« –

»Manco per sogno.« –

»E non ti vuoi pentire?« –

»Eh chi ci pensa?« –

»Ah, così? Ora ti faccio vedere io.« –

4

Nisem niti za uro se jaz
tja ozrl v svet.
Nemo v mé ona ven zre.

Slepi luč otokov,
se peni črnó,
galebi vreščé na komarjev bife.

Notri ujete so sanje
v morje pozabe.

5

Qui si racconta, Signori,
da je kraljev sin Carluccio
po tej zaušnici doneči
začutil željo, da Sapia oženil bi.

»Mi voglio sposare! Voglio in Moglie Sapia la
Sapiente!«

S svojo nevesto sam pa reče na poročno noč ji:

»Sapia, ti ricordi di quel manrovescio che m'hai dato?
Ti sei pentita?« –

»Pentita? Se volete, ve ne do un altro!« –

»Come? Non sei pentita?« –

»Manco per sogno.« –

»E non ti vuoi pentire?« –

»Eh chi ci pensa?« –

»Ah, così? Ora ti faccio vedere io.« –

Qui si racconta, Signori,
dass er ein Seil zurechtlegt, um sie durch die Falltür
ins Kellerverlies herabzulassen.

So wie sie schlau war – so war sie schön.
So wie sie schön war – so war sie streng.

6

Solange ich die Augen geschlossen
halte, ist der Morgentraum noch
ganz da.
Auf den Lidern von
innen Sepia-Ton
Deiner Liebe. Fest
umschlungen vom Grün
dieses Frühsommers
kratzt dein Bart
küsst meine Wange
Sonnenfäden
streicheln die
Brust küsst meinen
Mund Windkleider
flattern mit bloßen
Füßen sticht die
Distel wenn der
Schatten nur bleibt
ist es hell
nah bei dir
bleiben sie zu
bist du da.

Qui si racconta, Signori,
da on pripravi vrv, ker jo čez loputo
v podzemno ječo želi spustiti.

Kakor pretkana – lepa tako.
Kot bila lepa – stroga tako.

6

Vse dokler jaz trdno zatiskam si oči,
jutranje so sanje še
vse tu.
Na teh vekah od
znotraj sipasti ton
Tvoje ljubezni. Trdno
prepleten z zelenim
zgodnega poletja
te praska po bradi
poljublja mi lice
sončne niti
božajo
mi prsi poljubljajo
usta v vetru peresa
utripajo bosa
stopala zbada
osat če ta
senca ostane
je svetlo
kraj tebe
ostanejo zaprte
si ti tu.

7

A la vo;
figghia mia, figghia d'amari...

8

- »Come hai passato la notte?« –
- »Bella fresca.« –
- »Ci penso al manrovescio che m'hai dato?« –
- »Penso a quello che vi devo dare«. –

9

weißt du
wer weiß wie
viele stunden zerronnen
sind während ich hier
löcher liege in den
moosigen stein der
wer weiß wie
schwer mir auf der seele
liegt oder ob
die seele dieser stein
ist der kiesel den
ich kaue knirscht
modriger tau grüne
flechten der stein der
bohrt in die ein
-geweide die sich
selber verdauen
die augen hungrige höhlen
ein loch das

7

A la vo;
figghia mia, figghia d'amari...

8

- »Come hai passato la notte?« –
- »Bella fresca.« –
- »Ci penso al manrovescio che m'hai dato?« –
- »Penso a quello che vi devo dare«. –

9

veš ti
kdo ve kako
mnogo ur je preteklo
odkar tule jaz
luknje vrtam v ta
mahast kamen ki
kdo ve kako
težko mi na duši
leži ali če
duša tega kamna
je prodnik saj
žvečim škrtajočo
strohnelo zeleno roso
ki oblaga kamen ki
vrta vanjo
tkivo ki se
samo prebavlja
oči lačne votlijo
luknjo ki

wer weiß wer
geschlagen hat in
das sporenumflorte
grab das mich
wer weiß wie
lang schon bedeckt seit
ich stein und knochen
und haut und bein meine
haare asseln büschel dick
wie rattenschwänze die
auf mir tanzen
weißt du wer
weiß wie viele

10

Qui si racconta, Signori ...
dass Carluccio mit dem Schiff nach Neapel reiste.

- *Voi, Signora, somigliate a una ragazza che mi
piaceva a Palermo. Siete ancora da sposare?* –
- *Ancora da sposare. E voi?* –
- *Anch'io. Vi vorrei per moglie.* –

11

reue –
galliges wort
was fragst du
wie gut ich erinnere
die ohrfeige die ich
dir gegeben

kdo ve kdo
jo je zabil
v *sporenumflorte*
grôb ki me
kdo ve kako
dolgo že krije odkar
jaz kamen in kost
in koža in noga moje
dlake prašička gost šop
kot podganji repi ki
plešejo po meni
veš ti kdo
ve kako mnogo

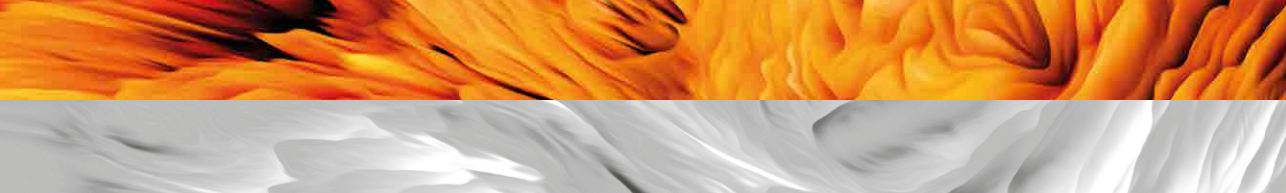
10

Qui si racconta, Signori ...
da je Carluccio z ladjo v Neapelj potoval.

- *Voi, Signora, somigliate a una ragazza che mi
piaceva a Palermo. Siete ancora da sposare?* –
- *Ancora da sposare. E voi?* –
- *Anch'io. Vi vorrei per moglie.* –

11

obžalovanje –
žolčna beseda
kaj vprašal
kako dobro pomnim
zaušnico ki sem
ti jo dala

die hand tat mir weh
danach noch tagelang
so fest hat meine lebenslinie
deine wangenknochen gestreift
was fragst du nach reue
du weckst meine schlafende hand
erneut streiche dir zu erteilen
gartenraute gehört
nicht in den brautkranz
den du weggeworfen
in dieses loch das du nun
endgültig verlassen willst
um neue myrtensträuße zu flechten

12

Qui si racconta, Signori ...
dass Carluccio nach Venedig reiste.

- *Siete da sposare?* –
- *Vedova. E voi?* –
- *Anch'io vedovo. Con un figlio. Ma sapete che voi
assomigliate come una stampa a una signora che
conoscevo a Palermo e a una Signora che conoscevo
a Napoli?* –

13

A la vo',
figghia mia, figghia d'amari,
La naca ti cunzai supra lu mari.

dlan me boli
nato še dneve
tako močno je moja življenjska črta
oplazila tvoje ličnice
kaj vprašaš po obžalovanju
budiš mojo spečo dlan
da znova ti proge zadam
krčevina vrta ne
sodi v nevestin venček
ki si ga zavrgel
v to luknjo ki jo
končno hočeš zapustiti
da bi pletla nove mirtine vence

12

Qui si racconta, Signori ...
da je Carluccio potoval v Benetke.

- *Siete da sposare?* –
- *Vedova. E voi?* –
- *Anch'io vedovo. Con un figlio. Ma sapete che voi
assomigliate come una stampa a una signora che
conoscevo a Palermo e a una Signora che conoscevo
a Napoli?* –

13

A la vo',
figghia mia, figghia d'amari,
La naca ti cunzai supra lu mari.

Avò, l'amuri miu, ti vogghiu beni
l'ucchiuzzi di me figghia, su sireni.
Chi avi la figghia mia, ca sempri cianci,
voli fattu la naca, menzu l'aranci.
Specchiu di l'arma mia, – facci d'aranciu ...

A la vo';
figghia mia, figghia d'amari.

14

die glocken fingen so stark an zu läuten
dass ich währnte, sie müssten ausbrechen
aus ihrem turm, auf mich
einschlagen, mich erschlagen,
an der hand die
früchte deiner liebe
zu mir und zu mir und zu mir,
betrogen
mit mir und mit mir und mit mir:

»Questo e lo schiaffo che mi dovevi dare!«

15

Dummheit regiert die Welt.
Liebe lenkt unsre Herzen.
Hochmut führt in den Abgrund.
Die Kluge beherrscht die Sterne.

Avò, l'amuri miu, ti vogghiu beni l'ucchiuzzi di me
figghia, su sireni.
Chi avi la figghia mia, ca sempri cianci, voli fattu la
naca, menzu l'aranci.
Specchiu di l'arma mia, – facci d'aranciu ...

A la vo';
figghia mia, figghia d'amari.

14

zvonovi so začeli tako močno zvoniti
da sem mislil, če se bodo prebili
iz svojega stolpa, nadme
me udarili, me pobili,
na dlani, ki
sadeže tvoje ljubezni
k meni in k meni in k meni,
ogoljufane
z menoj in z menoj in z menoj:

»Questo e lo schiaffo che mi dovevi dare!«

15

Neumnost prevladuje svetu.
Ljubezen vodi naša srca.
Napuh pelje v brezno.
Modrost vlada zvezdam.

* Prevod besedila je v metriki, rabi ločil, začetnic ipd. zvest nemškemu izvorniku, ki tudi z jezikovnimi sredstvi ponazarja različne ravni zavesti protagonistke, deklice Sapie.

ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE

Orkester Slovenske filharmonije

Ni veliko simfoničnih orkestrrov, ki bi se lahko ponašali s tako bogato in dolgoletno tradicijo kot Orkester Slovenske filharmonije. Zaradi odlične geografske lege med Alpami in Jadranom, na osišču germanskega, romanskega in slovanskega sveta, je lahko glasbena umetnost sledila vplivom tako s severa in juga kot tudi z vzhoda in zahoda.

Orkester Slovenske filharmonije se s svojimi predhodnicami *Academio Philharmonicorum* (1701), *Filharmonično družbo* (1794) ter prvo Slovensko filharmonijo (1908–1913) ponosno postavlja ob bok najstarejšim na svetu. Med številnimi uglednimi umetniki, ki so postali častni člani Slovenske filharmonije in njene predhodnice *Filharmonične družbe*, srečamo Josefa Haydna, Ludwiga van Beethovna, Niccolòja Paganini-

ja, Johannesbrahmsa, Carlosa Kleiberja, Uroša Kreka, Primoža Ramovša in številne druge.

Po ponovni ustanovitvi leta 1947 so orkester vodili priznani dirigenti, med njimi Bogo Leskovic, Samo Hubad, Lovro von Matačić, Oskar Danon, Uroš Lajovic, Milan Horvat, Marko Letonja, George Pehlivanian, Emmanuel Villaume ter Keri-Lynn Wilson. V sezonah 2015/16 in 2016/17 je mesto šefa dirigenta zasedal Uroš Lajovic.

Svojo odličnost je orkester potrdil na številnih gostovanjih v evropskih kulturnih središčih in v Združenih državah Amerike ter na Japonskem, predstavil pa se je tudi na pomembnih mednarodnih festivalih (Dunajski slavnostni tedni, *Maggio Musicale Fiorentino*, Praška pomlad, Varšavska jesen, Dubrovniške poletne igre, Ravenski festival, *MIDEM* ...).

Med njegove goste se uvrščajo vrhunska glasbena imena tako med dirigenti: Carlos Kleiber, Riccardo Muti, Zubin Mehta, Kurt Sanderling, Leopold Hager, Theodor Guschlbauer, Jurij Simonov, Serge Baudo, Hartmut Haenchen, Heinz Holliger, Matthias Bamert, Kenneth Montgomery, Heinrich Schiff, Matthias Pintscher, Vladimir Fedosejev, sir Neville Marriner, Tan Dun ...; kot domačimi in tujimi solisti: Irena Grafenauer, Marjana Lipovšek, Dubravka Tomšič Srebotnjak, Bernarda Fink, Sabina Cvilak, Janez Lotrič, Yehudi Menuhin, David Ojstrah, Arturo Benedetti Michelangeli, Svjatoslav Richter, Luciano Pavarotti, Gidon Kremer, Anne-Sophie Mutter, Vadim Repin, Arthur Rubinstein, Ivo Pogorelič, Lazar Berman, Elisabeth Leonska, Schlomo Mintz, Till

Felner, Fazil Say, Mario Brunello, Håkan Hardenberger, David Garrett, Dmitrij Hvorostovski, Eva Johansson, Ramon Vargas, Christian Tetzlaff, Gautier in Renaud Capuçon, Alisa Weilerstein, Leonidas Kavakos, Tasmin Little, Evelyn Glennie, Paul Meyer, Julian Rachlin, Sarah Chang, Emmanuel Pahud, Miša Majski, Bryn Terfel, Ana Netrebko ...

Med največje uspehe vsekakor sodita velika evropska turneja (11 koncertov v uglednih koncertnih dvoranah Ljubljane, Stuttgarta, Münchna, Amsterdama, Pariza, Berlina, Frankfurtu, Nürnbergu, Pragi, Essnu in Dunaju) s koncertno izvedbo opere Jolanta Petra Iljiča

MICHAEL WENDEBERG

Nemški dirigent in pianist **Michael Wendeborg** je nagrajenec več mednarodnih tekmovanj. Klavir je študiral pri Markusu Stangu, Berndu Glemserju in Benedetto Lupu, dirigiranje pa pri Tošijukiju Kamioki v Saarbrücknu. Kot solist je sodeloval z nekaterimi vodilnimi simfoničnimi orkestri, kot komorni glasbenik pa med drugimi s Patricijo Kopačinsko, Carolin Widmann in Nicolasom Hodgesom. Med letoma 2000 in 2005 je na povabilo Pierra Bouleza deloval kot pianist pariškega Ensemble Intercontemporain, kjer je med drugim sodeloval z Györgyjem Kurtágom, Györgyjem Ligetijem idr.

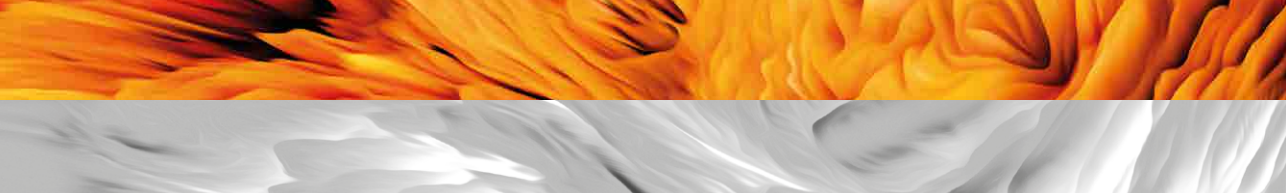
Že med študijem pri Kamioki je bil asistent v Wupper-

Čajkovskega s slavno sopranistko Ano Netrebko v naslovnih vlogi ter snemanje opere za založbo Deutsche Grammophon. Veličastni so bili tudi koncert z Brynom Terflom v Kraljevi operni hiši v Muscatu (Oman) ter osem koncertov z Mišo Majskim v Sloveniji, Nemčiji in na Nizozemskem.

Orkester že vrsto koncertnih sezon prireja po 32 abonmajskih koncertov na leto v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma (Modri in Oranžni abonma), številne priložnostne koncerte ter glasbene matineeje za mlade poslušalce. Koncertna dejavnost orkestra je za beležena na več kot 80 CD-jih.

Michael Wendeborg

talski operi, med letoma 2005 in 2014 pa je deloval kot asistent Daniela Barenboima v Berlinski državni operi. Kot dirigent je sodeloval s številnimi orkestri in ansambli, kot so Državna kapela Berlin, Musikfabrik iz Kölna, Klangforum Wien, Remix Ensemble iz Porta, Neue Vokalsolisten iz Stuttgarta, komorni ansambel Neue Musik Berlin, ansambel Ascolta iz Stuttgarta, komorni zbor Apollini et Musis, Collegium Novum Zürich. Sicer pa je kot dirigent nastopil na nekaterih prestižnih koncertnih prizoriščih, kot so Münchenski bienale, Wien Modern, Eclat Musicadhoj Madrid, Stuttgartski festival, Klangspuren Schwaz, Beneški bienale in Luzernski festival. Trenutno deluje kot umetniški vodja Luzernske opere in vodja ansambla Contrechamps iz Ženeve.

RINNAT MORIAH

Rinnat Moriah

Po študiju glasbe na znamenitem Curtisovem glasbenem inštitutu v Filadelfiji je izraelska sopranistka **Rinnat Moriah** med letoma 2009 in 2011 delovala kot članica Mednarodnega opernega studia Berlinske državne opere. V letih 2013–2017 je bila članica opere v Heidelbergu. V zadnjih nekaj letih je med drugim poustvarila vloge Zerbinette (*Ariadna na Naksosu*), Adine (*Ljubezenski napoj*), Kraljice noči (*Čarobna piščal*), Suzane (*Figarova svatba*), Violette Valéry (*La Traviata*) in druge. V Berlinski državni operi je debitirala leta 2012 in se istega leta občinstvu predstavila tudi v milanski Scali pod vodstvom Daniela Barenboima. Redno nastopa v Nemški operi v Berlinu, Nacionalnem gledališču v Mannheimu in gledališču Theater an der Wien kot tudi na nekaterih festivalih, med njimi na Rossinijevem opernem festivalu v Pesaru, BBC Proms, slavnostnih igranjah v Halleju. Kot solistka se v zadnjih letih posveča predvsem interpretacijam sodobnih glasbenih del (Carter, Berio, Gubajdulina itd.). Nastopa z nekaterimi vodilnimi orkestri, med njimi s Simfoničnim orkestrom Jugozahodnega nemškega radia, orkestrom Državne kapele Berlin, Essenskimi filharmoniki in Izraelskim filharmoničnim orkestrom.

JEAN-FRÉDÉRIC NEUBURGER

Francoski pianist in skladatelj **Jean-Frédéric Neuburger** je z zgolj trinajstimi leti začel študirati klavir in komorno igro na Pariškem konservatoriju. Leta 2005 je nato pri švicarskem skladatelju Michaelu Jarrellu vpisal še študij kompozicije na Glasbenem konservatoriju v Ženevi. Kot pianist je sodeloval s številnimi pomembnimi dirigenti (med drugim z Lorinom Maazelom, Christophom von Dohnányijem, Michaelom Tilsonom Thomasom, Pierrom Boulezom itd.) in orkestri (med njimi z Newyorškim in Londonskim filharmoničnim orkestrom, Filharmoničnim orkestrom Francoskega radia in Danskim nacionalnim simfoničnim orkestrom). Je uveljavljen interpret sodobnih del, tako je denimo leta 2012 praznoval koncert za klavir, elektroniko in simfonični orkester *Echo-Daimónon* francoskega skladatelja Philippeja Manouryja, v kasnejših letih pa krstno izvedel nekatera klavirska dela Bruna Mantovanija, Philippa Maintza, Yvesa Chaurisa idr. Redno nastopa tudi z nekaterimi uveljavljenimi komornimi sestavi in solisti, med njimi s Kvartetom Modigliani, violinistom Renaudom Capuçonom in violončelistko Tatjano Vasiljevo. Od leta 2009 poučuje klavir na Pariškem konservatoriju.

Jean-Frédéric Neuburger

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

ALEKSANDAR MADŽAR, klavir

11. februar 2019 ob 19.30, dvorana Union, Maribor

3. koncert Komornega cikla in za izven

Sporod: Frédéric Chopin, Wolfgang Amadeus Mozart, Maurice Ravel

Aleksandar Madžar

SPREMENBA DATUMA MAJSKEGA KONCERTA

Spoštovani abonenti!

Obveščamo vas, da je 5. koncert Orkestrskega cikla z Danskim komornim orkestrom in dirigentom Ádámom Fischerjem zaradi sprememb v turneji orkestra prestavljen (iz prvotno načrtovanega 12. maja) na nov termin, na **četrtek, 16. maja 2019**, ob 19.30 v dvorani Union, Maribor.

Opravičujemo se za morebitne nevšečnosti in vnaprej hvale za razumevanje.

MADŽARSKI NARODNI FILHARMONIČNI ORKESTER ZSOLT HAMAR, dirigent CHRISTOPHER PARK, klavir

28. marec 2019 ob 19.30, dvorana Union, Maribor

4. koncert Orkestrskega cikla in za izven

Sporod: Peter Iljič Čajkovski, Wolfgang Amadeus Mozart

Christopher Park

Zsolt Hamar

Madžarski
narodni
filharmonični
orkester

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor, uradne ure: vsak delavnik od 10.00 do 17.00, v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo. **Dvorana Union**: uro pred vsako prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122

✉ vstopnice@nd-mb.si; spletni nakup vstopnic: <http://nd-mb.kupikarto.si/>

📘 www.facebook.com/narodni.dom.maribor

🌐 www.nd-mb.si

VEČER
RADIO CITY
maribor24.si

Naklada: 550 kosov, brezplačen izvod.